ЭССЕ- ЕМТИХАН БАҒДАРЛАМАСЫ

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
Философия және саясаттану факультеті
Дінтану және мәдениеттану кафедрасы

Докторантура
Мәдениеттану мамандығы

VTAKA 7202 - Мәдени антропология теориясына кіріспе мен талдау пәні бойынша
1 курс, к/б, күзгі семестр, 3 кредит, 2021 ж.

Дәріскер:
Ғабитов Тұрсын Хафизұлы, филос.ғ.д., дінтану және мәдениеттану кафедрасының профессоры
e-mail: tursungabitov@mail.ru, каб.: 403; 8 7081102965

Қорытынды емтихан семестр аясында қарастырылған барлық тақырыптарды қамтиды және де қосымша тапсырмалар бойынша берілген сұрақтар негізінде эссе арқылы жүргізіледі

Қорытынды емтиханға шығарылатын оқу тақырыптары силлабусқа сәйкес келтіріледі және дәріс, семинар мен өзіндік жұмыс тақырыптарын қамтиды. Қажеті бар жағдайда аталған нысандарды қарауға болады. Қорытынды емтихан ***эссе*** *түрінде қабылданады****.*** Эссенің орындалатын тақырыптары «Универ» жүйесіне алдын ала жүктеледі. Емтиханның мақсаты: бакалавриатта алған білімдерін, дағдыларын толықтыру мақсатында және бакалавриат бағдарламасында нақты білімдерін нақтылау үшін арналған бағдарлама болып табылады. Бағдарлама студенттерге негізгі фундаментальді оқу жоспарына және мәдениеттанудың типтік бағдарламасына сәйкес келеді.

Эссенің құрылымы: кіріспе, теориялық баяндама, тарихи мысалдар, өзіндік тәжірибе. Студент тақырыпқа байланысты **қосымша матриалдарды** жүктей алады. Жазбаша жауап пен қосымша матриалдар **антиплагиатпен** тексеріледі.

Эссе орындаудағы басты **талаптар:**

- Эссе шығармашыл сипатта көркемдік элементтері бар жатық тілмен орындалуы қажет.
- Эссенің мазмұны тек теориялық мәселерді емес, еліміздегі мәдени туризмді өркендетуге қатысты болуы керек.
- Әрбір студент эссені жеке оқшауланған жағдайда орындап, университеттің «Қашықтан оқыту» жүйесіне жүктеуі міндет
- Эссенің анықталған және бекітілген тақырыптары емтиханның алдында . «Қашықтан оқыту» жүйесі арқылы жүктеледі.

Емтиханның негізгі міндеттері:

- болашақ студенттерді адамзат баласының мәдени жетістіктерін игеруге, мәдениеттің қалыптасуы мен дамуының әмбебаптық заңдылықтары мен негізгі түрлерін

меңгеруге және әлемдік мәдениеттің інжу-маржанын өз беттерімен түсініп-білуге, кәсіби деңгейлерін одан әрі арттыруға бағдарлау болып табылады;

- мәдени мәтінге, мәдениетке байланысты қызығушылықтарын және дағдыларын анықтау, философиялық мәдениетке кіретін фундаментальді категориялармен ұғымдардың жауабын қарастыру, мәдениет концепиясын білу, шетелдік ойшылдардың мәдениет байланысты қорытындыларын болашақ магистранттардың қызығушылықтарын тудыру.

- мәдениеттің орнын, оның объектісі мен спецификасын, неғұрлым өзекті проблемаларды айқындауға, мәдениет феноменін, оның адамның өмірлік іс-әрекетіндегі рөлін түсіндіре білуге, мәдениеттің базистік құндылықтарын қабылдау, сақтау, болашақ ұрпаққа бере білу жолдарын игеруге, мәдениет формалары мен типтерін, дамуы заңдылықтарын, негізгі мәдени-тарихи региондарды білу, отандық мәдениет тарихын, оның әлемдік мәдениет пен өркениет жүйесіндегі орнын білуге, әртүрлі мәдениеттердің көптүрлілігі және өзіндік құндылықтығы туралы түсінік алуға, қазіргі қоғамның мәдени ортасында бағдар ала білуге, ұлттық және мәдени мұраның сақталуы және артуы жөнінде қамқор бола білуге, тұлғаның қалыптасу жағдайлары, оның бостандығы және тұлғаның өмірді сақтау, қоршаған табиғи ортаның мәдениеті үшін жауапкершілігі туралы түсініктің болуға, қоғамдағы адамдар арасындағы қатынастарын реттеудің адамшылық нормаларын білуге, интелектіні дамыту және таным көкжиегін кеңейту, шығармашылық қызметке, үздіксіз білімін көтеру қажеттілігіне қызығушылықтарын білуге тиісті.

Эссеге дайындық бағдарламасы

№ апта	Тапсырма	Мақсаты	Жоспары	дайындық формасы	Әдебиет
1	Антропология ғылымы – мәдени антропология негізі ретінде	Адам туралы ғылым – антропология (грекше antropos - адам) арқылы адамның шыққан тегін және оның барлық кезеңде бірдей даму типін қалай зерттейтіндігін айқындау	1. Антропология ғылымы 2. Антропологиялық зерттеу әдістері 3. Адамның шығу тегі туралы көзқарастар	Ақпарат дайындау және алмасу	Емельянов Введение культурантр СПб., 1992. Арутюнов Рыжакова Культурная антропологи Эванс-Прич История антропологи мысли. М., 2 Этнография Под ред. Ю Г.Е. Марков
2	Гуманитарлық ғылымдар және мәдени антропология	Адамның әлеуметтік таб иғаты жөнінде, сонымен бірге көркем мәдениет негіздері мен оның тілі туралы ғылыми білімдер негізін баяндайтын оқу пәндерінің кешенін қамтитын жалпы	1. Гуманитарлық ғылым түрлерін айқындау 2. Гуманитарлық және жаратылыстану ғылымдарының қоғамдағы рөлін саралау 3. Мәдени антропология –	«Идеялар тізімі» тәсілі арқылы мәселені жан-жақты әрі тереңірек түсіну 1. Басқа салада қолданыла ала ма? 2. Жаңа қолдану	Емельянов Введение культурантр СПб., 1992. Арутюнов Рыжакова Культурная

		білімнің үш құраушысының бірі – гуманитарлық білім саласын қарастыру	гуманитарлық ғылым саласы ретінде	жолдары бар ма? 3. Өзгертілген түрде қолдануға бола ма?	антропологи Эванс-Прич История антропологи мысли. М., 2 Этнография Под ред. Ю Г.Е. Марков
3	Мәдени және әлеуметтік антропология, этнология, этнография: түсініктер мен пәндік салалар арасындағы байланыс**.**	Адам өмірінде маңызды болып саналатын әлеуметтік және мәдени антропологияның ерекшелігін ажыратып, даму тарихына шолу жасау	1. Мәдени антропология тарихы 2. Әлеуметтік антропология тарихы 3. Антропологиялық білім үдерісіндегі мәдени және әлеуметтік антропология	«Газет» тәсілін қолдану арқылы топтық жұмысты жетілдіру. Мәселе бойынша мына технологияны пайдаланып газет дайындау: 1. Газеттің атауы, ұран да алуға болады 2. 1 бет – мәселенің заманауи келбетін қарастыру 3. 2 бет – сұрақтың тарихы, хроника 4. 3 бет – «Жадыңызда ұстаңыз» 5. 4 бет – «Қызық ақпарат» Газеттер баршаның назарына ұсынылады	Емельянов Введение культурантр СПб., 1992. Арутюнов Рыжакова Культурная антропологи Эванс-Прич История антропологи мысли. М., 2 Этнография Под ред. Ю Г.Е. Марков
4	З. Фрейдтің психоанализ теориясындағы мәдениет	Мәдени теориялардың ішіндегі психоанализ теориясының алатын орнын анықтау, негізгі тұжырымдарын айшықтау	1. З. Фрейдтің психоанализ теориясы 2. К.Г. Юнгтың «ұжымдық бейсаналық» теориясы 3. Психоанализ бағыты өкілдерінің негізгі көзқарастары	«Аналогтарды салыстыру» тәсілін қолданып, ойшылдардың көзқарастарын талдау	Емельянов культурной антропологи пособие. Сп Орлова Э.А социальную культурную антропологи Белик Культуроло Антрополог теории ку 1998.
5	Этнос, ұлттық, ұлт,этногенез ұғымдары. Этностарды зерттеудегі этнологияның,	Қазіргі техногенді-өркениеттік қоғамдағы адам өмірінде маңызды болып саналатын қоршаған орта мәселесін талдау	1. Сарқылатын қор 2. Адамның ілгерілеуге деген ұмтылысы және табиғат 3. Қоршаған орта және рухани мәдениет	«Мозаика» (А. Ронзан, Гонзалес) тәсілімен жұмыс. 1. Қатысушыларды топқа бөлу 2. Тақырып	Емельянов культурной антропологи пособие. Сп Орлова Э.А

	психологияның, антропологияның,әлеуметанудың қатынастары. Адамзаттың қалыптасуының негізгі этаптары			бөліктерге бөлінеді, әр топ өз тақырыбының маманы болып есептеледі 3. «Мозаика бөлігін» талқылау 4. Барлық сұрақтарды біріктіру	социальную культурную антропологи Белик Культуроло Антрополог теории ку 1998.
6	Тұлға және қоғам. Тұлға және қоршаған орта. Антропологиядағы әдістер. Бірінші далалық зерттеулер	Жаһандану жағдайында, бүгінгі адамзаттық даму үрдісіндегі мәдени талдау түрлерімен танысу және маңызын айқындау	1. Мәдени талдау түрлері 2. Интерпретация тәсілі 3. Мәдени талдау интерпретация тәсілі ретінде	«Гипотеза» тәсілімен болжау, алдын-ала көре білу дағдыларын дамыту. «Егер де .... , не болады?» деген сұрақтың шешімін іздеуде болжамдық міндеттер жүзеге асырылады	Антология культуры. Интерпрета культуры. С Антрополог культуры. М Культура и Учебник / С Т.Х. Алматы
7	Неоэволюционизм бағыты – мәдени антропология ғылымының құрамдас бөлігі ретінде	Неоэволюционизм бағыты – мәдени антропология ғылымының қалыптасуы мен дамуындағы негізгі мектептердің бірі ретінде танысу	1. Неоэволюционизм өкілі Л.Уайт көзқарастарын талдау 2. Неоэволюционизм өкілі Д.Стюард көзқарастарын талдау 3. Неоэволюционизм өкілі М.Харрис көзқарастарын талдау	Ақпарат дайындау және алмасу	Антрополог культуры. М Арутюнов Рыжакова Культурная антропологи Орлова Э.А социальную культурную антропологи Морган Л общество. Л Тайлор Эд. культура. М Фрезер Д ветвь. М., 19
8	Мәдени антропологияның АҚШ мектебінің теориялары мен ілімдері	Американдық антропологиялық мектеп мәдени антропологиядағы жетекші мектептердің бірі ретінде, оның шеңберінде өзіндік әдіснамасы және зерттеу әдістері бар жеке дара қалыптасқан бағыттарды қарастыру	1.Тарихи мектеп (Ф. Боас, А. Крёбер), 2.Этнопсихологиялық мектеп (Р. Бенедикт, М. Мид және т.б.), 3.Мәдени-эволюциялық мектеп (Л. Уайт, М. Салинс, Дж. Стюард).	Ақпарат дайындау және алмасу	Антрополог культуры. М Белик Культуроло антропологи теории ку 1998. Емельянов Введение культурантр СПб., 1992.

9	Француз антропологиялық мектебінің негізгі әдістемелік ұстанымдары	Францияда қалыптасқан шығармашылықтары Үндістан, Оңтүстік-ШығысАзия, Солтүстік Африка, Таяу Шығыс мәдениеттерін, Бразилиядағы үндістер мәдениетін зерттеумен байланысты болған антропологтар қатарын қарастыру және көзқарастарын талдау	1.Л. Леви-Брюль концепциясы 2.Э. Дюркгейм концепциясы 3.К. Леви-Стросс концепциялары	Ақпарат дайындау және алмасу	Антрополог культуры. М Емельянов Введение культурантр СПб., 1992. Ильин Постструкту Деконструкт Постмодерн 1996. Леви-Брюль Первобытно // Леви-Сверхъестес первобытно М., 1994. Д Метод //Западноевр социология XX веков. М Леви-Строс Структурна антропологи
10	Постмодернизм және мәдениет	20 ғасырдың 80 жылдары мәдени антропологияда қалыптасқан «постмодернистік сын» атты жаңа бағытты жан-жақты қарастыру және көрнекті өкілдерінің ойларын сараптау	1. 0 ғасырдағы антропологиялық ғылымдардағы дағдарыстың себебі неде? 2. «Постмодернистік сын» 3. Постмодерн тұрғысынан мәдениет және мәден дәстүр	Ақпарат дайындау және алмасу	Лотман Ю. семиотическ изучению Семиосфера Наурзбаева гуманизма антропологи дискурс культуры / Алматы, 200
11	Мәдени экология. Гордон Чайлд және неолитикалық концепция мен қалалық төңкеріс.	Білімде жеке экология мәдениетін қамтамасыз ету және экология мәдениет әлемін сақтап қалу, мәдениетті құндап дамыту және жаңарт, сақтап қалу.	1. Гордон Чайлд шығармашылығы 2. Неолитикалық және «урбанистиік» революция мәселелері	«Парнс тізімі» тәсілімен жұмыс жасау. Жаңа идеяларды іздеуде түрлі сұрақтар қою: 1. Бұл мәселенің қазіргі жағдайы қандай? 2. Қажетті қаражат қандай? 3. Қолданылатын материалдық құндылықтар? 4. Моральдық немесе құқықтық шектеулер бар	Новгородск время: интеллектуа портрет эпо н/Д: СКНЦЕ 147 с. Расторгуев С Философия информацио М.: МШПИ

				ма? Бұл жаңа міндеттер қоя ма?	
12	Әртүрлі мәдениеттердегі магия және ритуал	Алғашқы қауымдық қоғамда қалыптасып қазіргі кезде де өз маңызын жоймаған магия және ритуал мәселелерін талқылау	1. XXI ғасыр ақпарат ғасырындағы адамзаттың діни сауаттылығы 2. Сын тұрғысынан ойлауды дамыту технологиясы 3. Белсенділік, оның түрлері және тұлға дамуындағы рөлі	«Ойлап табу» әдісі. Жүзеге асыру жолдары: 1. Бір объектінің қасиеттерін жаңа объекті жасау мақсатында алмастыру 2. Объек қасиеттерін басқа ортадан іздеу 3. Қарастырылып отырған объектінің бөлшектік өзгерісі және өзгертілгеннің жаңа қасиеттерін сипаттау	Фукуяма Ф. постчеловеч будущее. М 2004. 349с. Хантингтон Политическ меняющихся М.: Прогре с.
13	Неке институты және оның тарихтағы рөлі. Биологиялық контекст. Әлеуметтік-мәдени контекст	Адамдардың негізгі бірігу және тіршілік ету формасы неке және отбасы мәселелерін талдау	1. Неке және тарихи даму 2. Биологиялық контекст. 3. Әлеуметтік-мәдени контекст	«Эвристикалық зерттеу» тәсілі. Мәселені мына жоспар бойынша зерттеу: зерттеу мақсаты * жұмыс жоспары * объект туралы деректер * тәжірибелер, жаңа деректер * туындаған сұрақтар мен мәселелер * жауап түрлері, гипотезалар * рефлексивті тұжырымдар, қызметтің саналы түрлері мен нәтижелері * түйіндер	Арутюнов Рыжакова Культурная антропологи Чебоксаров Чебоксарова Народы. Рас М., 1971. Арон Р. Эсс М.: Праксис с. Цаплин В. цивилизаци Астрель, 20
14	Мәдениет және өркениет. А. Тойнби, П. Сорокиннің өркениет концепциялары	Мәдени антропологиядағы негізгі мәдени бірліктер – мәдениет және өркениетті талдау	1. А. Тойнби, өркениет концепциясы 2. П. Сорокиннің өркениет концепциясы	«Морита» тәсілін қолдану арқылы мәдениет және өркениет ара-қатынасын қарастыру. Оқытушы мәселе көтереді, шешімін табудың бірнеше түрін ұсынады, арықарай студенттер тізбектік жүйе негізінде өз ойларын ортаға салады	Антология культуры. Интерпрета культуры. С Антрополо культуры. М Культура и Учебник / С Т.Х. Алматы Данилевски Европа. М., Шпенглер Европы. М., Тойнби А.

					истории. М.
15	Мәдени маргиналдық және бейімделу мәселелері. Маргиналдық мәдени антропологиянының мәселесі ретінде	Қазіргі заман мәдениеті мен өркениетін, жалпы қоғам мен жеке тұлғаны потенциалды жоюшы жаһанданудың дисфункционалдық механизмдерін зерттеуде зор кеңістік болып табылатын маргиналдық феноменін сараптау	1. Маргиналдылық феномені 2. Мәдени маргиналдылық және қазіргі бейімделу мәселелері 3. Жаһандану жағдайындағы маргиналдылық	«Егер де ...» тәсілін қолданып «мәдениетті маргиналдар жайласа ұлттық мәдениеттің жай-күйі не болмақ?» деген сұрақты талқылау	Современны гуманитарн справочник. Культура и Учебник / С Т.Х. Алматы Культуроло Словарь. М. Культуроло Энциклопед СПб., 1998. Орлова Э. А социальную культурную антропологи
		Барлығы:			

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Негізгі әдебиет

1. Антология исследований культуры. Т.1. Интерпретация культуры. – СПб., 1997.
2. Антропология и история культуры. – М., 1992.
3. Арутюнов С.А., Рыжакова С.И. Культурная антропология. – М., 2004.
4. Барулин В.С. Социально-философская антропология.- М., 1994.
5. Белик А.А. Культурология: антропологические теории культур.- М., 1998.
6. Габитов Т.Х., Муталипов Ж.М., Кулсариева А.Т. Культурология. Учебник.- Алматы, 2005.
7. Иванов В. Вс. Культурная антропология и история культуры // Одиссей: Человек в истории. – М., 1989.
8. Емельянов Ю.Н. Введение в культурантропологию. – СПб., 1992.
9. Культура и цивилизация. Учебник / Сост. Габитов Т.Х. – Алматы, 2005.
10. Орлова Э.А. Введение в социальную и культурную антропологию. - М.,1994.

Базалық негіз көздері

1.Барт Р. Миф сегодня //Избранные работы: Семиотика. Поэтика.- М., 1994.
2.Бенедикт Р. Психологические типы в культурах Юго-Запада США // Антология исследований культуры. Т. 1. Интерпретации культуры.- СПб., 1997.
3.Бенедикт Р. Хризантема и меч: модели японской культуры. – СПб., 2004.
4.Боас Ф. Границы сравнительного метода в антропологии. Методы этнологии. Некоторые проблемы методологии общественных наук // Антология исследований культуры. Т. 1. Интерпретации культуры.- СПб., 1997.
5.Гердер И. Идеи к философии истории человечества.- М., 1977.
6.Гирц К. Интерпретация культур.- М., 2004.
7.Гумилев Л. Этносфера: история людей и история природы. -М.,1993.
8.Данилевский Н. Россия и Европа.- М., 1991.
9.Дюркгейм Э. Метод социологии //Западноевропейская социология XIX- начала XX веков.- М., 1996.
10. Клакхон К. Зеркало для человека. - СПб., 1998.
11. Кребер А. Конфигурации развития культуры // Антология исследований культуры. Т. 1. Интерпретации культуры.- СПб., 1997.

12. Леви-Брюль Л. Первобытное мышление // Леви-Брюль Л. Сверхъестественное в первобытном мышлении.- М., 1994.
13. Леви-Строс К. Мифологики. В 4-х тт. Т.3. - СПб., 2000.
14. Леви-Строс, К. Структурная антропология. - М., 2001.
15. Малиновский Б. Научная теория культуры.- М., 1999.
16. Морган Л. Лига ходеносауни или ирокезов.- М., 1983.
17. Мид М. Культура и преемственность. Исследование конфликта между поколениями // Культура и мир детства.- М., 1988.
18. Радклифф-Браун А. Структура и функция в примитивном обществе. Очерки и лекции.- М., 2001.
19. Радклифф-Браун А. Методы этнологии и социальной антропологии // Антология исследований культуры. Т. 1. Интерпретации культуры. - СПб., 1997.
20. Тайлор Э. Первобытная культура.- М., 1989.
21. Тэрнер В. Ритуальный процесс. Структура и антиструктура //Символ и ритуал. - М., 1983.
22. Эванс-Причард Э. История антропологической мысли. - М., 2003.
23. Фрезер Дж. Золотая ветвь. М.- 1983.
24. Шпенглер Закат Европы. В 2-х тт.- М., 2002.
25. Уайт Л. Избранное: эволюция культуры.- М., 2004.

Факультеттің Ғылыми кеңесі, 03.09.2021, Хаттама № 1
Декан Б.Б. Мейрбаев
Факультет әдістемелік бюро төрайымы А.М. Кудайбергенова
Хаттама № 1. 02.09..2021
Дінтану және мәдениеттану
кафедрасының меңгерушісі А.Д. Құрманалиева
Хаттама № 1. 01.09.2021
Дәріскер Т.Х. Ғабитов